ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ТУРИЗМУ ТА МІЖНАРОДНИХ КОМУНІКАЦІЙ
Кафедра туризму

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
В.о. декана факультету туризму та міжнародних комунікацій
_____ доц. Габчак Н.Ф.
«01» _____ 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Рівень вищої освіти	**Перший (бакалаврський)**
Галузь знань	**24 Сфера обслуговування**
Спеціальність	**242 Туризм і рекреація**
Освітня програма	**Туризм**
Статус дисципліни	**Обов'язкова**
Мова навчання	**Українська**

Ужгород 2026

Робоча програма навчальної дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 24 «Сфера обслуговування» спеціальності 242 «Туризм і рекреація» освітньої програми «Туризм».

Розробник: к.е.н., доц. Грабар М.В., доцент кафедри туризму

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри туризму протокол № 1 від «28» серпня 2026 р.

В.о. завідувача кафедри туризму _____ д.геогр.н., проф. Машіка Г.В.

Схвалено науково-методичною комісією факультету туризму та міжнародних комунікацій протокол № 1 від «28» серпня 2026 р.

Голова науково-методичної комісії _____ д.геогр.н., проф. Машіка Г.В.

© Грабар М.В., 2026 р.
© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2026 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Організація екскурсійної діяльності

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td colspan="2">Розподіл годин за навчальним планом</td></tr>
<tr><td>Денна форма навчання</td><td>Заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів ЄКТС – 5</td><td colspan="2">Рік підготовки: 3-й</td></tr>
<tr><td>Загальна кількість годин – 150 год.</td><td>150 год.</td><td>150 год.</td></tr>
<tr><td>Кількість модулів – 2</td><td colspan="2">Семестр: 5</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Тижневих годин
для денної форми навчання: 4,1

аудиторних – 74

самостійної роботи здобувача – 76</td><td>5</td><td>5</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції:</td></tr>
<tr><td>40</td><td>12</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні:</td></tr>
<tr><td>34</td><td>10</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Вид підсумкового контролю: екзамен</td><td colspan="2">Індивідуальні:</td></tr>
<tr><td colspan="2">–</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Форма підсумкового контролю: комбінована</td><td colspan="2">Самостійна робота:</td></tr>
<tr><td>76</td><td>128</td></tr>
</table>

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Головною метою викладання курсу є формування у здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти теоретичних, професійних знань і практичних навичок, що дають їм змогу самостійно організовувати й планувати екскурсійну діяльність; розробляти й проводити екскурсії; здійснювати екскурсійне обслуговування.

Предмет – теоретичні основи організації екскурсійного обслуговування, технологічні основи формування нового екскурсійного продукту та практичні засади екскурсійної техніки.

Вивчення дисципліни передбачає вирішення таких завдань:

- оволодіння знаннями з організації екскурсійного обслуговування в індустрії туризму;
- виявлення основних напрямів і тенденцій розвитку екскурсійного обслуговування в сучасних умовах;
- набуття здобувачами навичок роботи з нормативними матеріалами щодо організації екскурсійної діяльності в туристичній індустрії;
- вміння застосовувати теоретичні знання у вирішенні практичних завдань.

Відповідно до освітньої програми, вивчення даної дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1) інтегральна компетентність – здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.
2) загальні компетентності:

- ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя
- ЗК06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
- ЗК07. Здатність працювати в міжнародному контексті
- ЗК08. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій
- ЗК10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово
- ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії
- ЗК13. Здатність планувати та управляти часом, здатність працювати в команді та автономно
- ЗК14. Здатність ухвалювати рішення та діяти,дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів не доброчесності

3) спеціальні компетентності:

- СК1. Знання та розуміння предметної області й специфіки професійної діяльності.
- СК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- СК6. Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного).
- СК7. Здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту.
- СК8. Розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем.

- СК10. Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал.
- СК12. Здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести претензійну роботу.
- СК19. Здатність організовувати та здійснювати туристичну діяльність на природоохоронних територіях.
- СК20. Здатність оцінювати регіональні туристичні ресурси та використовувати їх у процесі популяризації національного туристичного продукту.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

- ОК 1.2.12 Основи туризмознавства;
- ОК 1.2.2 Історія розвитку туризму у світі;
- ОК 1.2.11 Основи безпеки в туристичній діяльності;
- ОК 1.2.20 Сучасні різновиди туризму;
- ОК 1.2.13 Організація туристичних подорожей.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Туризм», вивчення навчальної дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН)**:**

Програмні результати навчання	**Шифр ПРН**
Застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів.	ПРН 06
Розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт.	ПРН 07
Організовувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки.	ПРН 09
Застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг.	ПРН12
Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.	ПРН21
Аналізувати ефективність використання туристично-рекреаційних ресурсів регіону при створенні туристичного продукту	ПРН 24

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті після опанування навчальної дисципліни «Організація екскурсійної діяльності»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	**Шифр ПРН**
Знати особливості екскурсійного продукту, програми обслуговування, функцій та принципів екскурсії, розуміти технологічні процеси формування нової екскурсії	ПРН 06
Вміти використовувати екскурсійну техніку на практиці, знати підходи до визначення та класифікації екскурсій	ПРН 06
Вміти використовувати прийоми проведення екскурсії, розуміти психологічні та педагогічні елементи екскурсій	ПРН 07
Знати інноваційні тенденції проведення екскурсій, знати договірні відносини та правове регулювання екскурсійної діяльності в Україні	ПРН 09

Розуміти диференційований підхід до екскурсійного обслуговування та особливості проведення різних видів екскурсій.	ПРН 12
Розуміти особливості формування попиту і пропозиції в екскурсійній діяльності, розуміти організацію надання екскурсійних послуг	ПРН 21
Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта екскурсійної діяльності	ПРН 24

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: виконання практичних завдань, доповіді на семінарських заняттях, виконання тестових завдань по темі, проведення тематичних екскурсій містом, модульний і підсумковий семестровий контроль у формі екзамену.

Форми (методи) контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виконання практичних завдань, доповіді на семінарських заняттях, виконання тестових завдань по темі, проведення тематичних екскурсій містом.

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота або тестування.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота							**Модульна контрольна робота**	**Сума**
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	50	**100**
5	5	5	5	10	10	10		

Т1, Т2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота							**Модульна контрольна робота**	**Сума**
Т8	Т9	Т10	Т11	Т12	Т13	Т 14	50	**100**
5	5	10	10	10	5	5		

Т1, Т2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	**Модуль 1**		**Модуль 2**	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	7	20	8	30
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	1	5	1	5

Проведення екскурсій м. Ужгородом	2	40	1	30
Модульна контрольна робота	1	35	1	35
Разом		**100**		**100**

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку засвоєння здобувачами навчального матеріалу. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни. Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність здобувачу виставляються оцінки з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни.

Модульний контроль – це контроль знань здобувачів після вивчення логічно завершеної частини навчальної програми дисципліни змістового модуля. Частота проведення цього виду контролю визначається кількістю змістових модулів протягом навчального семестру.

Оцінювання навчальних досягнень та практичних навичок здобувачів здійснюються за 100 бальною системою. Загальна кількість балів за семестр з навчальної дисципліни складається із середнього арифметичного балу за модулі та балів за поточний контроль.

У разі отримання позитивної підсумкової оцінки за модулі здобувач має право відмовитися від складання екзамену. У такому випадку в заліково-екзаменаційну відомість заноситься загальна підсумкова оцінка. При умові, якщо здобувач хоче покращити підсумкову оцінку за модуль із дисципліни, він має складати екзамен. При цьому результати поточного контролю не враховуються.

Якщо здобувач відвідав менше 50 відсотків занять, то систематичність та активність його роботи оцінюється у 0 балів.

Оцінювання модульних завдань. Після виконання програми змістового модуля у визначений деканатом термін здійснюється поточний модульний контроль у вигляді письмової модульної контрольної роботи або тестування. Якщо з об'єктивних причин здобувач не прийшов на модульний контроль у визначений термін, то він має право з дозволу декана пройти його протягом двох тижнів після виникнення заборгованості.

При оцінюванні модульної контрольної роботи враховується обсяг і правильність виконаних завдань:

а) оцінка “відмінно” ставиться за правильне виконання всіх завдань;

б) оцінка “добре” ставиться за виконання 75 % усіх завдань;

в) оцінка “задовільно” ставиться, якщо правильно виконано більше 50% запропонованих завдань;

г) оцінка “незадовільно” ставиться, якщо завдань виконано менше від 50 %.

Неявка на модульну контрольну роботу – 0 балів.

Ці оцінки трансформуються в рейтингові бали у такий спосіб:

“5” – 41-50 балів;

“4” – 31-40 балів;

“3” – 21-30 балів;

“2” – 1-20 балів.

Неявка на МКР – 0 балів.

Критерії оцінювання курсової роботи

Критерії оцінювання курсової роботи засновані на «Положенні про оцінювання навчальних досягнень здобувачів ДВНЗ «УжНУ» за кредитно-модульною системою. При оцінюванні курсової роботи беруться до уваги такі фактори:

– якість наукової роботи в цілому (її творчий характер, глибина опрацювання теми, вміння автора аналізувати теоретичний матеріал, обґрунтованість сформульованих практичних рекомендацій);

– самостійність у розробці проблеми;

– якість оформлення роботи (стиль викладу, грамотність, бібліографія, ілюстративний матеріал);

– рівень виступу здобувача (чіткість у формулюванні актуальності, мети і завдань роботи, грамотність та стиль викладу, вміння робити правильні висновки, культура мовлення).

Роботу оцінюють на закритому засіданні комісії.

Критерії оцінювання курсової роботи

За шкалою ECTS	За шкалою ВНЗ	За національною шкалою	Коментар
A	90-100	відмінно	Побудова доповіді на захисті грамотна, логічна, чітка й динамічна, у ході доповіді здобувач проявив фундаментальні знання з дисципліни, які розкривають теоретичні основи та практичні питання екскурсійної діяльності; вміння відбирати, систематизувати й обробляти інформацію відповідно до цілей дослідження; вміння розробляти наукові висновки й конкретні пропозиції щодо удосконалення управління реальним досліджуваним об’єктом; вміння визначати й використовувати причинно-наслідкові зв’язки процесів та явищ у прикладній галузі. Кваліфіковано відповів на всі запитання. Наукова робота містить глибокий самостійний аналіз досліджуваної теми; вносить реальні пропозиції з удосконалення діяльності на досліджуваному об’єкті; належно оформлена.
B	82-89	дуже добре	Побудова доповіді на захисті грамотна, логічна, чітка й динамічна, у ході доповіді здобувач проявив фундаментальні знання з дисципліни, які розкривають теоретичні основи та практичні питання екскурсійної діяльності на рівні вище середнього; вміння відбирати, систематизувати й обробляти інформацію відповідно до цілей дослідження; вміння розробляти наукові висновки і конкретні пропозиції з удосконалення управління реальним досліджуваним об’єктом; вміння визначати й використовувати причинно-наслідкові зв’язки процесів та явищ у прикладній галузі. Кваліфіковано відповів на всі запитання. Наукова робота містить глибокий самостійний аналіз досліджуваної теми; вносить пропозиції з удосконалення екскурсійної діяльності; належно оформлена.

C	74-81	добре	Побудова доповіді на захисті грамотна, логічна, але були допущені деякі неточності. У ході доповіді здобувач проявив фундаментальні знання з дисципліни, які розкривають теоретичні основи та практичні питання екскурсійної діяльності на середньому рівні; вміння відбирати, систематизувати й обробляти інформацію відповідно до цілей дослідження; вміння розробляти наукові висновки й конкретні пропозиції щодо вдосконалення управління реальним досліджуваним об'єктом; вміння визначати й використовувати причинно-наслідкові зв'язки процесів та явищ у прикладній галузі. Відповів на всі запитання, але допустив низку помітних помилок. Наукова робота містить самостійний аналіз досліджуваної теми; здобувач вносить пропозиції з удосконалення екскурсійної діяльності; належно оформлена.
D	64-73	задовільно	Побудова доповіді на захисті грамотна, логічна, але були допущені значні неточності. У ході доповіді здобувач проявив фундаментальні знання з дисципліни, які розкривають теоретичні основи та практичні питання екскурсійної діяльності в обсязі, необхідному для подальшої майбутньої професійної діяльності; вміння розробляти конкретні пропозиції з удосконалення управління реальним досліджуваним об'єктом; вміння визначати й використовувати причинно-наслідкові зв'язки процесів та явищ у прикладній галузі. Відповів на всі запитання, але допустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях, принципові з яких може усунути самостійно. Робота належно оформлена.
E	60-63	достатньо	У ході доповіді здобувач проявив фундаментальні знання з дисципліни, які розкривають теоретичні основи та практичні питання екскурсійної діяльності в обсязі, достатньому для подальшої майбутньої професійної діяльності; вміння розробляти конкретні пропозиції з удосконалення управління реальним досліджуваним об'єктом; вміння визначати й використовувати причинно-наслідкові зв'язки процесів та явищ у прикладній галузі. Відповів на всі запитання, але допустив помилки у відповідях на запитання і при виконанні завдань курсової роботи, які може усунути тільки під керівництвом та за допомогою викладача. Наукова робота оформлена з недоліками.
FX	35-59	незадовільно	Здобувач виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу дисципліни; допускав принципові помилки при відповідях на захисті, у тексті курсової роботи. Робота не відповідає вимогам оформлення, структурно-логічній схемі побудови.

Після захисту всіх курсових робіт, що були заплановані на поточну дату, здобувачам оголошується рішення про оцінки.

Критерії оцінювання підсумкового контролю

Екзамен – це форма підсумкового контролю засвоєння здобувачем теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни за семестр, що проводиться як контрольний захід під час екзаменаційної сесії.

Відмітка про екзамен у національній шкалі та оцінка в шкалі ЄКТС виставляється на підставі семестрового рейтингового бала здобувача за дисципліну таким чином.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	**A**	відмінно	зараховано
82 - 89	**B**	добре	
75 - 81	**C**		
64 - 74	**D**	задовільно	
60 - 63	**E**		
35 - 59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерій оцінювання підсумкового контролю з дисципліни

- **«відмінно» (90-100 балів, A)** заслуговує здобувач, який виявив всебічне і глибоке знання програмового матеріалу, вміння вільно виконувати завдання, передбачені програмою, засвоїв основну і ознайомився з додатковою літературою, розуміє взаємозв'язок головних понять дисципліни та їх значення для майбутньої професії;
- **«добре» (82-89 балів, B)** заслуговує здобувач, який виявив повне знання програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу рекомендовану програмою, виявив систематичний характер знань з дисциплін і здатний до самостійного доповнення, але під час відповіді допустив деякі неточності;
- **«добре» (74-81 бал, C)** заслуговує здобувач, що виявив не цілком повне знання програмного матеріалу, не завжди успішно виконує передбачені програмою завдання, частково засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою, виявив не систематичний характер знань з дисциплін і не завжди здатний до їх самостійного доповнення і під час відповіді допускає деякі неточності;
- **«задовільно» (64-73 бали, D**) заслуговує здобувач, що виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої роботи за професією, вміє виконувати завдання, передбачені програмою, знайомий з основною рекомендованою літературою. Як правило, дана оцінка виставляється здобувачам, що допустили помилки у відповіді на заліку, але які володіють необхідними знаннями для їх усунення за допомогою викладача;
- **«задовільно» (60-63 балів, E)** заслуговує здобувач, що виявив часткове знання основного програмового матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої роботи за професією, не завжди вміє виконувати завдання, передбачені програмою, знайомий лише частково з основною рекомендованою літературою.

Як правило, дана оцінка виставляється здобувачам, що допустили грубі помилки у відповіді на заліку, але які частково володіють необхідними знаннями для їх усунення за допомогою викладача.

- **«незадовільно» (35-59 балів, FX)** виставляється здобувачу, який виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.
- **«незадовільно» (0-34 балів, F)** виставляється здобувачу коли протягом семестру він допустив грубі помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль № 1 Технологія створення, методика та техніка ведення екскурсії

ТЕМА 1. Екскурсійна теорія

Етимологія поняття «екскурсія». Напрямки трактування категорії «екскурсія». Особливості екскурсійного продукту. Основний комплекс послуг, що складає програму екскурсійного обслуговування. Додаткові послуги. Програма обслуговування. Соціально-культурні функції екскурсії. Характеристика основних принципів екскурсії. Класифікація екскурсій за основними ознаками.

ТЕМА 2. Технологічні етапи створення нової екскурсії

Основні технологічні складові екскурсії: вступ, основна частина, підтеми, висновок. Композиція екскурсії. Технологічний процес підготовки нової екскурсії. Визначення мети й завдань екскурсії. Вибір теми екскурсії. Відбір літератури і складання бібліографії. Визначення джерел екскурсійного матеріалу. Відбір і вивчення екскурсійних об'єктів. Складання маршруту екскурсії. Об'їзд або обхід маршруту. Підготовка контрольного тексту екскурсії. Комплектування «портфеля екскурсовода». Визначення методичних прийомів проведення екскурсії. Визначення техніки ведення екскурсії. Складання методичної розробки. Технологічна карта екскурсії. Складання індивідуальних текстів. Переходи в тексті екскурсії. Прийом (здача) екскурсії. Рецензуванню контрольного тексту та методичної розробки. Затвердження екскурсії.

ТЕМА 3. Техніка ведення екскурсії

Екскурсійна техніка. Перевірка екскурсоводом необхідної документації Знайомство з групою. Місце початку екскурсії. Розміщення групи біля об'єктів. Вихід і повернення екскурсантів у транспортний засіб. Пересування екскурсантів. Місце екскурсовода під час екскурсії. Дотримання часу, відведеного на екскурсію загалом і розкриття окремих підтем. Техніка проведення розповіді під час руху транспорту. Відповіді на запитання екскурсантів. Паузи в екскурсії. Техніка використання «портфеля екскурсовода». Дотримання елементів ритуалу.

ТЕМА 4. Розробка оглядової екскурсії м. Ужгородом

Міні-скульптурки набережної міста (Міклош Берчені і Крістіна Чакі, кубік Рубіка, статуя Свободи, Тіводор Чонтаварі Костка, бравий вояк Швейк, вузол Кротона, їглавські їжачки, "Карпатія", Миколайчик). Пішохідний міст. Липова алея. Чеський квартал. Будівля колишнього греко-католицького монастиря Св. Василія. Зоологічний музей. Ужгородський ботанічний сад.

ТЕМА 5. Розробка історико-архітектурної екскурсії м. Ужгородом

Музей народної архітектури. Ужгородський замок. Вулиця Капітульна. Хресто-Воздвиженський собор. Костел Св. Георгія. Перехрестя вул. Корзо та вул. Волошина. Ужгородська Синагога.

ТЕМА 6. Методичні прийоми проведення екскурсій

Прийоми показу. Прийоми розповіді. Особливі методичні прийоми. Завдання показу на екскурсії. Зразкова схема послідовності показу. Прийом демонстрації об'єкта. Прийом екскурсійного аналізу. Прийом попереднього огляду. Прийом панорамного показу. Прийом зорової реконструкції (відтворення). Прийом зорового монтажу. Прийом абстрагування. Прийом зорового порівняння. Прийом зорової аналогії або асоціації. Методичні прийоми розповіді. Основні вимоги до розповіді.

ТЕМА 7. Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування

Екскурсійна аудиторія. Основні групи мотивів відвідування екскурсій: інтелектуально-пізнавальні, емоційно-естетичні та морально-дисциплінарні. Особливості проведення різних видів екскурсій. Міська оглядова екскурсія. Історичні екскурсії. Екскурсії на військово-історичні теми. Екскурсії на архітектурно-містобудівні теми. Позитивні сторони організації виробничих екскурсій. Особливості організації релігійних екскурсійних маршрутів.

Модуль № 2 Організація екскурсійної діяльності

ТЕМА 8. Класифікація екскурсій

Класифікація екскурсій за основними ознаками: за складом учасників, за тривалістю, за засобом пересування, за тематикою, за місцем проведення, за формою проведення. Класифікація екскурсій по тематиці: історичні, виробничі, літературні, мистецтвознавчі, архітектурно-містобудівні, природознавчі, релігійні. Екскурсійний процес і екскурсійний метод. Особливі елементи екскурсійної діяльності. Елементи педагогіки в екскурсійній діяльності. Елементи психології в екскурсійній діяльності. Елементи логіки в екскурсійній діяльності.

ТЕМА 9. Місце туристичної інфраструктури у організації екскурсійної діяльності

Готельне господарство як складова туристичної індустрії. Взаємини готельних підприємств з турагентами і туроператорами. Види туристичних послуг та їх функціональна класифікація. Системи класифікації готелів. Види закладів ресторанного господарства.

ТЕМА 10. Договірні відносини та правове регулювання екскурсійної діяльності в Україні

Договір на екскурсійне обслуговування. Права та обов'язки суб'єктів туристичної діяльності, які надають екскурсійні послуги. Договори з автотранспортними підприємствами. Договори з підприємствами харчування. Ретроспективний аналіз нормативно-правового забезпечення екскурсійної діяльності.

ТЕМА 11. Історія розвитку екскурсійної справи

Історія розвитку екскурсійної діяльності у світі. Періодизація історії екскурсійної справи. Становлення екскурсійної справи в Україні. Міжпредметні зв'язки.

ТЕМА 12. Організація надання екскурсійних послуг

Поняття екскурсійної діяльності та екскурсійних послуг. Організація надання екскурсійних послуг на туристсько-екскурсійних підприємствах. Історичні передумови формування екскурсійних програм індивідуального та організованого туризму. Схема функціональних напрямків роботи з організації надання екскурсійних послуг на

туристському підприємстві. Основні споживчі властивості екскурсійного продукту. Загальні вимоги до екскурсійних послуг.

ТЕМА 13. Особливості формування попиту і пропозиції в екскурсійній діяльності

Соціально-економічна сутність понять „попит" та „пропозицію." Основні чинники які впливають на попит в туризмі. Основні чинники які впливають на пропозицію туристичних послуг. Соціально-економічна сутність категорії „корисність туристичного продукту". Пряма і перехресна еластичність попиту за ціною. Еластичність попиту за прибутком і чинники, що її визначають.

ТЕМА 14. Професійна майстерність екскурсовода

Професійні вимоги до екскурсовода. Етичний кодекс Європейських гідів. Хартія якості Федерації Європейських гідів. Підготовка екскурсовода. Забезпечення професійної підготовки туристських гідів і програмами підвищення кваліфікації. Удосконалення організації методичної роботи. Підготовка якісної методичної документації, удосконалення методичних документів. Детальна розробка технології методичних прийомів показу та розповіді зважаючи на особливості екскурсійних тем та різні групи населення. Відпрацювання техніки проведення екскурсії. Встановлення та збереження контактів між екскурсоводом та екскурсійною групою через опанування основ психології та педагогіки.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	усього	У тому числі			усього	У тому числі		
		лекції	практичні (лабораторні)	самостійна робота		лекції	практичні (лабораторні)	самостійна робота
5-й семестр								
МОДУЛЬ 1. ТЕХНОЛОГІЯ СТВОРЕННЯ, МЕТОДИКА ТА ТЕХНІКА ВЕДЕННЯ ЕКСКУРСІЇ								
ТЕМА 1. Екскурсійна теорія	9	2	2	5	9			9
ТЕМА 2. Технологічні етапи створення нової екскурсії	11	4	2	5	13	2	2	9
ТЕМА 3. Техніка ведення екскурсії	9	2	2	5	13	2	2	9
ТЕМА 4. Розробка оглядової екскурсії м. Ужгородом	11	2	4	5	13	2	2	9
ТЕМА 5. Розробка історико-архітектурної екскурсії м. Ужгородом	12	2	4	6	13	2	2	9
ТЕМА 6. Методичні прийоми проведення екскурсій	10	2	2	6	13	2	2	9
ТЕМА 7. Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування	12	4	2	6	12	2		10
Модульна контрольна робота	2	2						
Разом за модуль	76	20	18	38	86	12	10	64
МОДУЛЬ № 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ								
ТЕМА 8. Класифікація екскурсій	9	2	2	5	9			9
ТЕМА 9. Місце туристичної інфраструктури у організації екскурсійної діяльності	11	4	2	5	9			9
ТЕМА 10. Договірні відносини та правове регулювання екскурсійної діяльності в Україні	9	2	2	5	9			9
ТЕМА 11. Історія розвитку екскурсійної справи	9	2	2	5	9			9
ТЕМА 12. Організація надання екскурсійних послуг	10	2	2	6	9			9
ТЕМА 13. Особливості формування попиту і пропозиції в екскурсійній діяльності	10	2	2	6	9			9
ТЕМА 14. Професійна майстерність екскурсовода	14	4	4	6	10			10
Модульна контрольна робота	2	2						
Разом за модуль	74	20	16	38	64			64

Разом за семестр	150	40	34	76	150	12	10	128

6.3. Теми практичних (лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Екскурсійна теорія	2	
2	Технологічні етапи створення нової екскурсії	2	2
3	Техніка ведення екскурсії	2	2
4	Розробка оглядової екскурсії м. Ужгородом	4	2
5	Розробка історико-архітектурної екскурсії м. Ужгородом	2	2
6	Методичні прийоми проведення екскурсій	2	2
7	Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування	2	
	Модульний контроль №1		
8	Класифікація екскурсій	2	
9	Місце туристичної інфраструктури у організації екскурсійної діяльності	2	
10	Договірні відносини та правове регулювання екскурсійної діяльності в Україні	2	
11	Історія розвитку екскурсійної справи	2	
12	Організація надання екскурсійних послуг	2	
13	Особливості формування попиту і пропозиції в екскурсійній діяльності	2	
14	Професійна майстерність екскурсовода	4	
	Модульний контроль №		
	Разом	34	10

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Екскурсійна теорія	5	7
2	Технологічні етапи створення нової екскурсії	5	7
3	Техніка ведення екскурсії	5	7
4	Розробка оглядової екскурсії м. Ужгородом	5	8
5	Розробка історико-архітектурної екскурсії м. Ужгородом	6	8
6	Методичні прийоми проведення екскурсій	6	8
7	Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування	6	9
8	Класифікація екскурсій	5	9
9	Місце туристичної інфраструктури у організації екскурсійної діяльності	5	9
10	Договірні відносини та правове регулювання екскурсійної діяльності в Україні	5	9
11	Історія розвитку екскурсійної справи	5	9
12	Організація надання екскурсійних послуг	6	9
13	Особливості формування попиту і пропозиції в екскурсійній діяльності	6	9
14	Професійна майстерність екскурсовода	6	9
	Разом	76	128

Орієнтовна тематика курсових робіт з навчальної дисципліни
«Організація екскурсійної діяльності»
3 курс, денна ф.н.

1. Перспективи розвитку костюмованих екскурсій в Україні.
2. Нормативно-правове регулювання екскурсійної діяльності в Україні
3. Нічні екскурсії Закарпаттям: сучасний стан та перспективи
4. Сучасні тенденції проведення екскурсій місцями зйомок кінофільмів
5. Віртуальні екскурсії: сучасний стан та перспективи
6. Організація екскурсійної діяльності у Закарпатській області.
7. Розвиток інтерактивних експозицій у музеях
8. Аналіз головних екскурсійних центрів України
9. Виробничі екскурсії: особливості проведення та позитивні сторони
10. Перспективи розробки мистецтвознавчих екскурсій в Ужгороді
11. Об'єкти природно-заповідного фонду Закарпаття як невід'ємний елемент природознавчих екскурсій
12. Військово-історичні об'єкти та їх застосування у екскурсійній діяльності
13. Організація екскурсійного обслуговування
14. Особливості організації подорожей та екскурсій.
15. Замки Закарпаття як об'єкти екскурсій.
16. Природні об'єкти в екскурсіях.
17. Історичні об'єкти в екскурсіях.
18. Професійна майстерність та особистість екскурсовода
19. Аналіз українського ринку екскурсій
20. Національний колорит в екскурсійній діяльності Західної України
21. Пізнавальна цінність екскурсійних атракцій Умані
22. Особливості організації дитячих екскурсій
23. Особливості сучасних форм організації екскурсій в інтерактивних музейних закладах України
24. Розробка інтерактивної екскурсії з «Історія Закарпаття» в Закарпатському музеї народної архітектури та побуту
25. Особливості екскурсійної діяльності в музеї-заповіднику «Олеський замок»
26. Трекінг тури Карпатами
27. Етнографічні музеї Гуцульщини
28. Історія розвитку екскурсійної справи в Україні.
29. Розвиток музейного туризму в екскурсійний діяльності України.
30. Харчування в системі туристичного обслуговування
31. Проблеми якості надання туристичних послуг
32. Методичне забезпечення надання екскурсійних послуг
33. Організаційно інституційні засади регіонального розвитку ринку екскурсійних послуг.
34. Альтернативні форми організації екскурсійної діяльності та їх вплив на прибутковість екскурсійного бізнесу

Орієнтовна тематика курсових робіт з навчальної дисципліни
«Організація екскурсійної діяльності»
3 курс, заочна ф.н.

1. Спелеотури в Закарпатті.
2. Гірські екскурсії в Закарпатті.
3. Кінні тури в Закарпатті.
4. Дестинації для сімейних екскурсій в Закарпатті.
5. Парки Закарпаття для вікенд-екскурсій.
6. Роль туристичної інфраструктури у організації екскурсійної діяльності.
7. Транспортне обслуговування в екскурсійній діяльності.
8. Перспективи розвитку річкових екскурсійних маршрутів в Україні.
9. Пізнавальна цінність екскурсійних об'єктів Мукачівського району.
10. Екскурсійне обслуговування у структурі туристичного продукту.
11. Підвищення ефективності надання екскурсійних послуг на туристсько-екскурсійних підприємствах.
12. Унікальні музеї України: стан та перспективи розвитку.
13. Особливості формування екскурсій на релігійну тематику.
14. Міні-скульптурки Ужгорода як популярні екскурсійні об'єкти.
15. Значення та особливості застосування екскурсійного маркетингу на туристсько-екскурсійних підприємствах.
16. Культурні об'єкти в екскурсіях.
17. Особливості проведення екскурсії в музеях.
18. Природно-ресурсний потенціал екскурсійної діяльності на Закарпатті

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби – мультимедійний проектор, ноутбук.
Програмне забезпечення – система електронного навчання Moodle.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Бабарицька В. К., Короткова А. Я., Малиновська О. Ю. Екскурсознавство і музеєзнавство: навч. Посібник. Київ: Альтерпрес, 2007. 462 с.
2. Бакало Н.В. Екскурсійна діяльність як один зі складників туристичної сфери. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2017. Випуск 3 (08). С.211-214.
3. Галасюк С. С. Нездоймінов С. Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності. Навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 178 с.
4. Грабар М. Використання релігійної тематики в екскурсійній діяльності. Сакральне та туризм: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 28 квітня 2023 р.) – К.:ТОВ «Геопринт»,2023. С. 222-224.
5. Грабар М. Якима М., Символізм ужгородських міні-скульптурок та їх застосування в екскурсійній діяльності. Актуальні проблеми розвитку сфери гостинності: перспективи та виклики: Матеріали міжнародної наукової конференції 4 - 5 травня 2023 р. Ужгород, 2023. С.113-116.

6. Грабар М.В., Машіка Г.В., Кашка М.Ю. Особливості процесу сертифікації екскурсоводів у Великій Британії. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. № 24. 2025. С.337-344. DOI: https://doi.org/10.32782/2708-0366/2025.24.37
7. Грабар М.В. Технічне оснащення екскурсоводів як ознака якості послуг. Причорноморські економічні студії. Випуск 93. 2025. С. 282-286. DOI: https://doi.org/10.32782/bses.93-44
8. Грабар М.В. Еволюція аудіогідів в контексті цифровізації екскурсійного супроводу. Інфраструктура ринку. 2025. № 85. URL: http://www.marketinfr.od.ua/uk/85-2025
9. Грабар М. В., Ільюшонок І. О. Екскурсовод як професія: специфіка діяльності. Інтеграція науки, освіти та суспільства: виклики, інновації, перспективи розвитку: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Рівне, 6 серпня 2025 р.). Рівне: ЦФЕНД, 2025. С.109-111.
10. Грабар М.В., Машіка Г.В. Цифровізація екскурсій для людей з обмеженими фізичними можливостями. Причорноморські економічні студії. Випуск 97. 2026. С. 206-211. DOI: https://doi.org/10.32782/bses.97-32
11. Літовка-Деменіна С.А. Сучасний стан підготовки майбутнього фахівця сфери туризму до екскурсійної діяльності: теоретико-методологічний аспект. Теоретична і дидактична філологія. Серія «Педагогіка». 2017. Випуск 24, С. 93 -102.
12. Нездоймінов С. Г. Організація екскурсійних послуг. Навч.- методичний посібник. Одеса: Астропринт, 2011. 216 с.
13. Поколодна М. М. Організація екскурсійної діяльності : підручник Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 180 с.
14. Федорченко В. К., Костюкова О. М., Дьорова Т. А., Олексійко М. М. Історія екскурсійної діяльності в Україні: Навч. посібник. Київ, Кондор. 2004. 166 с.

Допоміжна література

15. Альтгайм Л. Б. Основне значення та принципи організації екскурсійних послуг. Вісник Хмельницького національного університету. 2016. № 6. – Т. 1. С. 215 – 219.
16. Каролоп О.О. Організація екскурсійної діяльності. К.: Вид. центр КНЕУ, 2002. 45 с.
17. Чагайда І. М., Грибанова С.В.. Екскурсознавство : навчальний посібник. К., 2004. 240 с.

Ресурси мережі Інтернет

18. Гід-путівник по міні-скульптуркам у місті Ужгородt. URL: https://karpatium.com.ua/blog/gid-putiwnyk-po-mini-skulpturkam-u-misti- uzh
19. Життя міні-скульптурок: 30 маленьких, але вагомих причин приїхати в Ужгород. URL: https://zak.depo.ua/ukr/zak/zhittya-mini-skulpturok-30-malenkih-ale-vagomih-prichin-priyihati-v-uzhgorod-20180406755112
20. Закарпатський обласний краєзнавчий музей імені Тиводара Легоцького. URL: https://www.zkmuseum.com/p/blog-page_23.html
21. Міні-скульптури URL: https://go-to.rest/blog/ru/m-myny-skulptury/
22. Ужгородська синагога – шедевр європейської культури. URL: https://www.radiosvoboda.org/a/973752.html
23. Ужгородський греко-католицький Катедральний Собор. URL: http://cathedral.uz.ua/%d1%96%d1%81%d1%82%d0%be%d1%80%d1%96%d1%8f/
24. Ужгородський замок: привид боротьби і любові. URL: https://guide.karpaty.ua/ru/places/zamok-uzgorodski
25. Малий Ґалаґов: збудоване чехами місто в місті. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2856104-malij-galagov-zbudovane-cehami-misto-v-misti.html
26. Чеський спадок в Ужгороді. URL: https://kyiv.czechcentres.cz/uk/about-us/Czech-steps-uzhorod